

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII,
TINERETULUI ȘI SPORTULUI**

CONSILIERE ȘI ORIENTARE

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ

**pentru programul „A doua șansă“ - învățământ primar
NIVELURILE I-IV (corespunzător claselor I și a IV-a)**

**Aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
nr.....**

București, 2011

1. NOTĂ DE PREZENTARE

În programul educațional „A doua șansă“, conceperea și derularea activităților specifice programei școlare **Consiliere și orientare** la nivelurile I-IV au în vedere:

- conștientizarea nivelului de cunoaștere, dezvoltare și maturizare personală specifice fiecăruia;
- înțelegerea stilului de învățare și a factorilor motivaționali, importanți pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- aplicarea abilităților de a răspunde cerințelor sociale și de integrare în comunitate;
- pregătirea, menținerea și dezvoltarea competențelor specifice practicării carierei pe piața muncii.

Consilierea și orientarea în programul educațional „A doua șansă“ răspunde unor întrebări importante pe care elevii din grupul țintă, trebuie ajutați să le identifice/ formuleze/ conștientizeze: „Cum pot să mă cunosc mai bine?“, „Cine sunt și ce calități am?“, „Cum să recuperez rămânerea în urmă la învățătură?“, „Cum pot să mă afirm?“, „Ce roluri dețin în diferite grupuri de apartenență, în familie, la școală, în comunitatea din care fac parte?“, „Cum pot să îmi dezvolt relații sociale (prieteni, colegi de școală, colegi de serviciu, vecini etc.) în comunitate și la locul de muncă?“, „De unde pot obține informații sau ajutor?“, „Ce trebuie să fac pentru a învăța și munci mai eficient?“, „Ce meserie doresc să practic, care să mă ajute, să fie în acord cu interesele mele, să-mi ofere satisfacții profesionale și să asigure veniturile necesare pentru întreținerea mea și a familiei mele?“, „Care sunt modalitățile de a avea o viață mai sănătoasă și mai fericită?“

Mesajul cheie al activităților de consiliere și orientare, ca pachet de învățare, este de a ajuta participanții să-și (re)descopere și să-și dezvolte talentele, resursele, competențele, ambițiile, să exploreze interesele, aptitudinile, punctele tari/slabe, aspectele de îmbunătățit, credințele, potențialul, obstacolele, dificultățile, limitele, valorile, modelele de viață, care să le faciliteze accesul spre o viață mai bună și mai prosperă în acord cu obiectivele personale, cerințele sociale, planurile de carieră și piața muncii (CEDEFOP, 2008).

În **fundamentarea demersului de consiliere** din cadrul programului „A doua șansă“, s-au utilizat documente europene de dată recentă: recomandările Consiliului Europei prin cele două Rezoluții (2004, 2008), care subliniază rolul major pe care consilierea îl are în deciziile cotidiene ale individului, facilitarea accesului la servicii de consiliere pentru toți cetățenii.

Tendința majoră în **Consiliere și orientare** este de a oferi servicii pe toată durata vieții: concept sintetizat în sintagma „consilierea permanentă“ (lb. engl. *lifelong learning guidance and counselling*), ceea ce reprezintă un suport concret pentru câștigarea autonomiei învățării, dezvoltarea carierei în funcție de schimbările actuale rapide la nivel global, acordarea unei atenții sporite momentelor semnificative de tranziție în viață, îndeplinirea nevoilor diverselor categorii ale grupurilor țintă care solicită aceste activități. „Memorandumul privind învățarea permanentă“, respectiv tema 5 referitoare la „Regândirea consilierii și orientării“ (Comisia Europeană, 2000), Planurile cadru și programele școlare pentru învățământ primar, programul „A doua șansă“ (Ordinul Ministrului Nr. 5160/ 06.10.2005 și Ordinul Ministrului Nr. 2268/ 28.09.2007), Metodologia de organizare a Programului „A doua șansă“ elaborată în temeiul Art. 29 (4) din Legea Nr.1/2011, Legea educației naționale și Programele școlare pentru aria curriculară Consiliere și orientare, aprobată prin Ordinul Ministrului Nr. 5286/ 09.10.2006 (Cls. I- IV, Cls. V- VIII), Programul Phare: Acces la educație pentru grupurile dezavantajate au constituit repere în proiectarea curriculară.

Consilierea și orientarea asigură un mediu pozitiv de învățare, în care elevii conștientizează, exersează abilități și atitudini pentru viața reală, aspecte care se regăsesc în aria celor opt domenii ale competențelor cheie promovate de Uniunea Europeană (2002), în principal: aptitudini și competențe interpersonale, interculturale și sociale, civice, aptitudini și competențe antreprenoriale, aptitudini și competențe de exprimare culturală (consiliere multiculturală), aptitudini și competențe de a învăța să înveți (*learning to learn*), competențe digitale (TIC).

Importanța studiului disciplinei Consiliere și orientare pentru elevii din cadrul programului „A doua șansă“ este capitală. Așa cum se arăta în Raportul de monitorizare și evaluare a programului „A doua șansă“ în România (octombrie, 2007, p. 226), este necesară consilierea profesională a elevilor înscriși în acest program pentru informarea cu privire la oportunitățile existente și sprijinul pentru inserția pe piața muncii. De asemenea (p. 228), se menționează că este necesară „elaborarea unor materiale care să vizeze orientarea și consilierea, în ceea ce privește dezvoltarea profesională și a carierei, dezvoltarea abilităților de viață în scopul pregătirii de cetățeni activi participativi“. Considerăm prezenta programă un oportun răspuns la menționatele recomandări, dar și un răspuns la nevoia generală a sistemului de educație „A doua șansă“ de interconectare a aspectelor educaționale cu cerințele pieței muncii.

Principiile generale ale elaborării programei respectă modul de proiectare curriculară utilizat la nivelul curriculumului școlar național, prin menționarea obiectivelor cadru/specifice, a conținuturilor și metodelor specifice domeniului consilierii, adaptate grupului țintă, precum și a activităților de învățare. Dintre particularitățile programei enumerăm: identificarea unor module

tematice (de exemplu: Despre mine, Despre noi, Succesul învățării, Cariera mea, Sănătate și calitate) care se reiau în cadrul fiecărui nivel de studiu, precum și denumirea creativă a modulelor și a nivelurilor, specifică domeniului consilierii (de exemplu: Ne descoperim, Învățăm împreună, Câștigăm încredere, Sărbătorim succesul etc.).

Structura generală a programei este următoarea:

- **Obiective cadru:** constituie axa proiectării și construirii celor cinci module tematice, la nivelul fiecărui nivel/clase.
- **Valori și atitudini:** conferă viziune programei și orientează întregul demers didactic pentru dezvoltarea abilităților pentru viață; sunt prezente în programele școlare din curriculumul național.
- **Obiective de referință:** sunt definite astfel încât să sprijine obiectivele cadru și conținuturile relevante, de la simplu la complex, care să permită dezvoltarea propriului potențial, interrelaționarea eficientă cu ceilalți, luarea deciziilor, managementul informațiilor și învățării, planificarea carierei, asigurarea unui stil de viață sănătos și îmbunătățirea calității vieții.
- **Exemple de activități de învățare:** se concentrează pe experiența de viață a elevilor participanți, consideră resurse de învățare „diversitatea“ elevilor, valorizează responsabilitatea propriei învățări dintr-o perspectivă transdisciplinară.
- **Conținuturile învățării:** respectă principiul accesibilității conținuturilor în strânsă corelație cu experiența personală de viață și aplicabilitatea practică într-o societate a cunoașterii aflată în continuă schimbare.
- **Sugestii metodologice:** facilitează proiectarea demersului de învățare în acord cu specificul nivelurilor și modulelor tematice, prin diferite strategii didactice activ-participative, adaptate învățării experiențiale, centrate pe dezvoltarea personală și profesională a elevilor.
- **Bibliografie și resurse:** cuprinde referințe în domeniul consilierii și orientării, documente legislative specifice, pagini web.

Programa școlară **Consiliere și orientare** este structurată în cinci module tematice care se reiterează la fiecare nivel al programului „A doua șansă“.

1. *Despre mine* - cuprinde activități centrate pe dezvoltarea unei atitudini față de sine prin autocunoaștere.
2. *Despre noi* - vizează formarea abilităților și atitudinilor de interrelaționare în contexte variate.
3. *Succesul învățării* - urmărește utilizarea și managementul informațiilor în procesul de învățare.
4. *Carierea mea* - se axează pe dobândirea abilităților de orientare și planificare a carierei.
5. *Calitate și sănătate* - se referă la exersarea unor atitudini și comportamente responsabile privind starea de sănătate și sporirea calității vieții.

Argumentul principal pentru care cele cinci module tematice au fost utilizate și pentru care se reiau în cadrul fiecărui nivel de studiu pentru atingerea obiectivelor cadru constă în bunele practici experimentate ale modelelor curriculare dezvoltate în Europa, SUA, Noua Zeelandă, Australia în domeniul consilierii și orientării.

Fiecare nivel, definit în mod metaforic, concentrează viziunea definirii obiectivelor, organizării conținuturilor și a exemplelor de activități într-o misiune educațională, după cum urmează: Nivelul I – *Ne descoperim*, Nivelul al II-lea – *Învățăm împreună*, Nivelul al III-lea – *Câștigăm încredere*, Nivelul al IV-lea – *Sărbătorim succesul*.

Așa cum este prevăzut în Planul cadru, pentru fiecare nivel de studiu (care are o durată de 16 săptămâni), pentru disciplina **Consiliere și orientare** se alocă o oră pe săptămână.

Caracteristicile grupului țintă reflectă nevoile și specificul clasei de elevi, astfel: preadolescenți/ adolescenți, tineri, adulți, care nu au finalizat nivelul de studii din ciclul primar și care au depășit cu cel puțin patru ani vârsta de școlarizare corespunzătoare clasei. Acestea sunt persoane care au abandonat școala și care își exprimă dorința de a începe sau continua studiile. Grupa majoritară de vârstă este reprezentată de cursanții cu vârste între 16- 25 de ani (31%), doar o treime dintre elevii nivelului primar se încadrează în grupa de vârstă sub 16 ani. Numărul femeilor înscrise în program este mai mare în ciclul primar, iar 77% sunt de etnie romă, tot la învățământul primar (C. Ulrich, 2009, p. 164).

Conform principiilor educației adulților, portretul participanților relevă caracteristici care au fost luate în considerare în proiectarea curriculară și în identificarea exemplelor de învățare:

stiluri de învățare diferite, nevoie de respect, mai independenți și motivați, cu experiență de viață și orientare spre scop.

Elementele de noutate ale programei constau în aplicarea modelului orientare/ achiziție/ transfer, selectarea conținuturilor din perspectiva accesibilității, caracterului practic, funcționalității acestora pentru grupul țintă, extinderea exemplelor de activități de învățare spre un grad de adresabilitate puternic personalizat (mediu de proveniență: rural/ urban, caracteristici ale elevilor, ca parteneri în procesul de predare - învățare, corelații crosscurriculare, metode și tehnici interactive, evaluare calitativă).

Un aspect deosebit de important și **inovator** al curriculumului actual este introducerea orei **Consiliere și orientare** în trunchiul comun și derularea activităților specifice acesteia de cadrul didactic abilitat, încadrat la clasa „A doua șansă“, pe baza unor materiale suport și a unui ghid destinat acestuia pentru toate nivelurile de studiu, care completează programa prezentă și care conferă substanță demersului educațional.

2. OBIECTIVE CADRU

1. DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE PRIN AUTOCUNOAȘTERE
2. FORMAREA ABILITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE INTERRELAȚIONARE ÎN CONTEXTE VARIATE
3. UTILIZAREA INFORMAȚIILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE
4. DOBÂNDIREA ABILITĂȚILOR DE ORIENTARE ȘI PLANIFICARE A CARIEREI
5. EXERSAREA UNOR ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE RESPONSABILE PRIVIND STAREA DE SĂNĂTATE ȘI SPORIREA CALITĂȚII VIEȚII

Valori și atitudini (*www.edu.ro*)

- Respect și încredere în sine și în ceilalți.
- Aprecierea unicității fiecăruia.
- Transparență față de managementul diversității.
- Receptivitate la emoțiile celorlalți.
- Valorizarea relațiilor interpersonale.
- Valorificarea critică și selectivă a informațiilor.
- Adaptare și deschidere la noi tipuri de învățare.
- Motivație și flexibilitate în elaborarea traseului educațional și profesional.
- Responsabilitate și ambiție pentru decizii și acțiuni privind cariera.
- Interes pentru învățare permanentă într-o lume în schimbare.
- Orientare spre o viață de calitate în prezent și în viitor.
- Participare activă la viața școlară și socială.

NIVELUL I „*Ne descoperim*“

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE PRIN AUTOCUNOAȘTERE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului I, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului I se recomandă următoarele activități:</i>
1.1.	Să prezinte caracteristici personale	- exerciții de autocunoaștere pe bază de imagini grafice, desene, jocuri de rol, completarea unor fișe de lucru pentru identificarea caracteristicilor personale.
1.2.	Să enumere asemănări și deosebiri dintre el/ea și ceilalți/celelalte	- exerciții pentru identificarea asemănărilor și deosebirilor (autoportrete, portrete în mărime naturală); - comparații cu ceilalți/celelalte și cu persoane din viața reală (vecinătate, comunitate, mass - media etc.).

2. FORMAREA ABILITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE INTERRELAȚIONARE ÎN CONTEXTE VARIATE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului I, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului I se recomandă următoarele activități:</i>
2.1.	Să exerseze comportamente de lucru în grup/echipă	- activități pe grupe de analiză comparativă a unor situații de cooperare/ conflict din familie, în sala de clasă, în școală, comunitate, la locul de muncă; - exerciții de identificare a emoțiilor apărute în situații variate (fișe de lucru, desene, filmulețe, jocuri de mimare, întâmplări din vecinătate/ comunitate);

		<ul style="list-style-type: none"> - analiza emoțiilor în diferite situații din viața reală (povestiri, articole); - jocuri de echipă în care sunt create situații de cooperare/ conflictuale (construcții).
--	--	--

3. UTILIZAREA INFORMAȚIILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului I, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului I se recomandă următoarele activități:</i>
3.1.	Să identifice importanța programului educațional „A doua șansă“	<ul style="list-style-type: none"> - brainstorming: Ce este învățarea? Discuții de grup despre specificul activității de învățare, specificul activității școlare, învățarea la locul de muncă, importanța învățării în „A doua șansă“; - filme despre învățare; - exerciții și jocuri pentru descoperirea caracteristicilor simple ale învățării; - colaje și desene despre beneficiile programului educațional „A doua șansă“ la care participă.

4. DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE ORIENTARE ȘI PLANIFICARE A CARIEREI

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului I, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului I se recomandă următoarele activități:</i>
4.1.	Să distingă activități preferate, hobby-uri, meserii	<ul style="list-style-type: none"> - joc de rol, discuții în grupuri mici despre activitățile preferate; - exerciții art-creative pentru ilustrarea hobby-ului personal (ecuson, tablou); - brainstorming: meserii și hobby-uri asociate, fișe de lucru; - exerciții-joc de argumentare pe bază de imagini a preferințelor alegerii și practicării unor meserii preferate.

**5. EXERSAREA UNOR ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE RESPONSABILE
PRIVIND STAREA DE SĂNĂTATE ȘI SPORIREA CALITĂȚII VIEȚII**

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului I, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului I se recomandă următoarele activități:</i>
5.1.	Să dea exemple de surse de securitate și stabilitate care oferă siguranță și confort la nivel personal, social, la locul de muncă	<ul style="list-style-type: none"> - discuții în grupuri mici: surse de securitate/ stabilitate pentru siguranță și confort; - proiect de grup: „Siguranță și confort în familie și în comunitate, la locul de muncă“.
5.2.	Să identifice comportamente cu risc care afectează igiena și sănătatea personală, a familiei și comunității	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții din care pot fi identificate comportamentele cu risc: filmulețe, povestiri, studii de caz; - discuții cu tema: „Comportamentele cu risc“ (alcool, tutun, droguri, psihosexualitate); - colaje și postere pe tema „Igienă și sănătate în familie“. „Igienă și sănătate în comunitate“.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Despre mine

- Cine sunt eu? Date de identificare: nume și prenume, aspecte legate de înfățișarea fizică, data și locul nașterii, adresa, membrii familiei, locuri favorite, emisiuni, ziare, mâncăruri preferate, reușite etc.
- Oamenii sunt unici: asemănări/ diferențe individuale.

2. Despre noi

- Relațiile cu alte persoane.
- Comportamente de lucru în grup/ în comunitate. Lucrul în echipă.

3. Succesul învățării

- A doua șansă. Învățarea - oportunitate pentru o viață mai bună.
- Ce este învățarea? De ce învățăm? Tipuri de activități (învățare, muncă, relaxare/odihnă).

4. Cariera mea

- Activități preferate în familie, în comunitate, la școală.
- Hobby-uri, meserii, muncă, activități (asemănări și deosebiri).

5. Calitatea vieții și sănătate

- Igienă și sănătate în familie, la școală, în comunitate.
- Comportamente preventive: securitate și stabilitate (hrană, adăpost, mediu de viață).
- Comportamente cu risc: alcool, tutun, droguri, psihosexualitate.

NIVELUL al II-lea „Învățăm împreună“

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE PRIN AUTOCUNOAȘTERE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al II- lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al II- lea se recomandă următoarele activități:</i>
1.1.	Să observe asemănări și deosebiri dintre persoane diferite	- exerciții de autocunoaștere, exerciții de prezentare personală (ecuson, hartă, bicicletă, floare), studii de caz, portrete în funcție de criterii solicitate.
1.2.	Să enumere drepturi și responsabilități în diferite roluri: copil, elev, prieten, vecin	- fișe de lucru de identificare a drepturilor și responsabilităților la școală (în clasă), acasă/ în familie, în comunitate; postere, studii de caz; - exerciții de stabilire a regulilor, afișarea acestora, contracte între elevi-cadre didactice, elevi-familie, elevi- comunitate.

2. FORMAREA ABILITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE INTERRELAȚIONARE ÎN CONTEXTE VARIATE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al II- lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al II- lea se recomandă următoarele activități:</i>
2.1.	Să participe la scenarii situaționale de exprimare a autocontrolului	- jocuri de rol pentru examinarea unor răspunsuri emoționale la situații concrete de viață („Cum fac față furiei?“ „Nu știu să scriu și să citesc“, „Nu am loc de muncă“, „Copiii nu doresc să meargă la școală“ etc.); - exerciții de completare a unor fișe cu fraze lacunare cu imagini/ cuvinte, jocuri în perechi, în echipe.

2.2.	Să exemplifice roluri în grup	<ul style="list-style-type: none"> - desene, colaje cu tema: „Vecinii de pe strada mea“; - exerciții de analiză a compatibilității dintre valorile grupului și valorile personale; - lucru în echipă pentru stabilirea strategiilor de a face parte dintr-un grup (în clasă).
------	-------------------------------	--

3. UTILIZAREA INFORMAȚIILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al II- lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al II- lea se recomandă următoarele activități:</i>
3.1.	Să analizeze condițiile învățării eficiente	<ul style="list-style-type: none"> - conceperea unor postere pe baza unor texte și imagini cu privire la condițiile interne și externe ale învățării; - exemple de utilizare a Internetului ca sursă de informare (siguranță: reguli, comportamente, ajutor); - vizite de familiarizare cu diferite surse de informare existente în școală (ex: biblioteca școlii, cabinetul de consiliere, laboratoarele, holurile), în comunitate (primărie, DGASPC, magazine etc.).
3.2.	Să exerseze tehnici simple de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții individuale și în grupuri mici de antrenament în vederea descoperirii modalităților proprii de învățare; - fișe de lucru pentru exersarea realizării planurilor simple de învățare (rețete de prăjituri, repararea mașinilor, construcția caselor etc.).

4. DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE ORIENTARE ȘI PLANIFICARE A CARIEREI

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al II- lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al II- lea se recomandă următoarele activități:</i>
4.1.	Să enumere beneficiile unui loc de muncă	<ul style="list-style-type: none"> - discuții cu elevi mai mari, cu membri ai comunității invitați la clasă, cu personalități de succes, cu absolvenți beneficiari ai programului „A doua șansă“ despre motivele pentru care oamenii muncesc; - interviuri (joc de rol) despre beneficiile/ avantajele muncii, în cadrul unor simulări pentru angajare.

5. EXERSAREA UNOR ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE RESPONSABILE PRIVIND STAREA DE SĂNĂTATE ȘI SPORIREA CALITĂȚII VIEȚII

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al II-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al II- lea se recomandă următoarele activități:</i>
5.1.	Să exerseze tehnici simple de luare a deciziilor în situații de criză	<ul style="list-style-type: none"> - fișe de observație: secvențe din filme, povești motivaționale în care personajele iau decizii; - discuții de grup cu privire la situații din viața cotidiană în care sunt utilizate aspecte referitoare la rezolvarea de probleme, luarea deciziilor (ex.: șomajul, calamități naturale, violența domestică).

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Despre mine

- Autocunoaștere: persoana, acceptarea și respectarea diferențelor.
- Drepturi și responsabilități.
- Unicitatea persoanei (criterii: rasă, vârstă, gen, cultură, educație, etnie, nivel social, apartenență religioasă etc.).

2. Despre noi

- Relațiile cu ceilalți. Roluri în grup.
- Autocontrolul. Managementul emoțiilor acasă/ în familie, la școală, în comunitate.

3. Succesul învățării

- Învățarea eficientă: condiții interne și externe.
- Cum învățăm? Planificarea învățării.
- Internetul: sursă de informații. Comportamente de siguranță.

4. Cariera mea

- Munca: beneficii și motive.
- Traseu educațional – carieră.

5. Calitatea vieții și sănătate

- Situații de criză. Modalități de a face față situațiilor de criză.
- Cum luăm decizii? Rezolvarea de probleme.

NIVELUL al III- lea „Câștigăm încredere”

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE PRIN AUTOCUNOAȘTERE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al III-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al III-lea se recomandă următoarele activități:</i>
1.1.	Să identifice caracteristici individuale: interese și abilități personale	- fișe de lucru, jocuri de autocunoaștere; - filme și povestiri motivaționale.
1.2.	Să definească imaginea de sine/ încrederea în sine prin raportare la experiențele personale	- exerciții individuale și de grup/ de analiză a imaginii de sine: „Ce-mi place și ce nu-mi place la mine?”; - expoziții de desene (autoportrete).

2. FORMAREA ABILITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE INTERRELAȚIONARE ÎN CONTEXTE VARIATE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al III-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al III-lea se recomandă următoarele activități:</i>
2.1.	Să extragă regulile comunicării eficiente din situațiile de învățare prezentate	- colaje, postere, desene pentru evidențierea tipurilor de comunicare; - jocuri de rol pentru exersarea regulilor comunicării eficiente.
2.2.	Să investigheze familia și comunitatea pe baza unor criterii	- vizite, interviuri cu membrii familiei (valori și practici); - portofoliu (sarcină de grup), colaje, desene. - comunitate (integrare, incluziune, interculturalitate); - exerciții individuale/ de grup, jocuri de rol: „Eu/ Noi peste 5 ani, 10 ani, 20 ani”.

3. UTILIZAREA INFORMAȚIILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al III-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al III-lea se recomandă următoarele activități:</i>
3.1.	Să utilizeze tehnici de motivare pentru învățare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grup: aplicarea tehnicilor de motivare pentru învățare, jocuri de rol; - brainstorming și dezbateri pe tema motivației pentru învățare „Pentru ce să mai învățăm?”.
3.2.	Să exerseze utilizarea TIC în învățare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții demonstrative cu fișe simple de prezentare personală (Eu sunt...), prin familiarizarea cu TIC (laboratorul de informatică, computerul personal); - afișe cu pașii tehnicilor de învățare eficientă (desene); - utilizarea motoarelor de căutare simple (de ex. Google) pentru a găsi informațiile necesare.

4. DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE ORIENTARE ȘI PLANIFICARE A CARIEREI

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al III-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al III-lea se recomandă următoarele activități:</i>
4.1.	Să analizeze diferite tipuri de meserii	<ul style="list-style-type: none"> - scurte documentare despre meserii diferite; - jocul meseriilor, meseriile persoanelor importante din familie și din comunitate; - exerciții de promovare a unor meserii tradiționale/moderne în comunitate (târg <i>hand-made</i>); - exemple de fișe ale postului; - portofoliul meseriilor: imagini, explicații, desene, activități principale, instrumente, condiții/ carnavalul meseriilor; - filmulețe despre locuri de muncă (firme, companii, organizații); - brainstorming: marketing personal.

**5. EXERSAREA UNOR ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE RESPONSABILE
PRIVIND STAREA DE SĂNĂTATE ȘI SPORIREA CALITĂȚII VIEȚII**

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al III-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al III-lea se recomandă următoarele activități:</i>
5.1.	Să analizeze situații personale de stres	<ul style="list-style-type: none"> - jurnalul personal cu impresiile notate în timpul situațiilor de stres pe care le-au trăit, înscrierea în programul „A doua șansă”; - fișe de analiză a stresului; - lucru în echipe: „Pastile antistres”.
5.2.	Să exerseze tehnici de management al timpului (învățare și carieră)	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc (roata timpului) și exerciții de stabilire a priorităților și obiectivelor de scurtă durată; - brainstorming și dezbateri pe tema timpului și a managementului timpului.

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Despre mine

- Autocunoaștere: interese și abilități personale, caracteristici individuale.
- Imagine de sine, încrederea în sine.

2. Despre noi

- Comunicarea. Ce este? Tipuri de comunicare. Regulile comunicării eficiente.
- Familia. Relațiile dintre membrii familiei: valori și practici.
- Eu și comunitatea: integrare, incluziune, interculturalitate.

3. Succesul învățării

- Utilizarea TIC în învățare.
- Tehnici de învățare eficiente: părinții și copiii învață împreună.
- Motivația pentru învățare: eu – școală - comunitate.

4. Cariera mea

- Explorarea meseriilor. O carieră individuală sau în echipă.
- Tipuri de meserii: exemple, criterii, activități principale, instrumente, condiții, promovare.
- Marketing personal: concepte, instrumente.

5. Calitatea vieții și sănătate

- Stresul și managementul stresului.
- Timpul și managementul timpului.

NIVELUL al IV- lea „Sărbătorim succesul”

3. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE PRIN AUTOCUNOAȘTERE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al IV-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al IV-lea se recomandă următoarele activități:</i>
1.1.	Să identifice schimbări în planul vieții personale și profesionale	<ul style="list-style-type: none"> - grile de analiză (Eu- trecut, Eu - prezent, Eu - viitor); - jocuri de autocunoaștere, exerciții de prezentare personală (linia vieții, evenimente, arborele genealogic, povestea mea, istoria carierei părinților).
1.2.	Să realizeze portrete ale persoanelor cu imagine/ stimă de sine pozitivă și cu imagine/ stimă de sine negativă	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de grup în stabilirea caracteristicilor: ce gândesc, cum se comportă, ce emoții au? - investigarea propriei imagini/ stime de sine și stabilirea modalităților de dezvoltare a stimei de sine.

2. FORMAREA ABILITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE INTERRELAȚIONARE ÎN CONTEXTE VARIATE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al IV-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al IV-lea se recomandă următoarele activități:</i>
2.1.	Să identifice tipuri ale relațiilor de comunicare din familie dintre copii și părinți	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol: emițător, receptor, feedback; - studii de caz: comunicarea în familie, comunicarea la școală, la serviciu, în comunitate, comunicarea de gen (fată - băiat/ femeie - bărbat), comunicarea diversității, comunicarea asertivă; - jocuri de rol cu secvențe/dialoguri din povești, povestiri, viața reală despre relațiile din familie;

		<ul style="list-style-type: none"> - colaje despre comunicarea dintre copii și părinți; - exerciții de dezvoltare a comunicării asertive în familie.
--	--	--

3. UTILIZAREA INFORMAȚIILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al IV-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al IV-lea se recomandă următoarele activități:</i>
3.1.	Să descopere stilul personal de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a stilurilor de învățare; - postere despre stilurile de învățare; - scurte chestionare, fișe de lucru.
3.2.	Să proiecteze un plan de învățare pe termen scurt, mediu și lung	<ul style="list-style-type: none"> - lucru în echipă/ lucru individual; - tehnici de planificare, monitorizare a învățării: performanțe; - prezentare personală Power Point („Cum învăț?“), prin folosirea TIC (laboratorul de informatică, computerul personal).

4. DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE ORIENTARE ȘI PLANIFICARE A CARIEREI

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al IV- lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al IV-lea se recomandă următoarele activități:</i>
4.1.	Să aplice abilități de promovare personală (marketing personal)	<ul style="list-style-type: none"> - cărți de vizită, copacul carierei; - modele de instrumente de marketing personal; - exerciții de aplicare a instrumentelor de marketing personal (jocuri de rol, interviuri de angajare, CV, scrisoare de motivație).
4.2.	Să alcătuiască portofoliul carierei pentru nivelurile I-IV	<ul style="list-style-type: none"> - completarea frazelor de tipul: „Sunt bun la...“, „Vreau să învăț/ să muncesc mai mult...“; - portofoliul/ cartea carierei: imagini/ poze, explicații, desene, rezultate ale exercițiilor de consiliere, sugestii, recomandări.

**5. EXERSAREA UNOR ATITUDINI ȘI COMPORTAMENTE RESPONSABILE
PRIVIND STAREA DE SĂNĂTATE ȘI SPORIREA CALITĂȚII VIEȚII**

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
	<i>La sfârșitul nivelului al IV-lea, elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul nivelului al IV-lea se recomandă următoarele activități:</i>
5.1.	Să aplice abilități de management al conflictelor în diverse contexte	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții în grup de management al unei situații de conflict în contexte variate (etichetele); - jocuri de rol, filme despre strategii de management al conflictelor și negociere.
5.2.	Să demonstreze practicarea unui stil de viață sănătos pentru calitatea vieții	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de autoapreciere în practicarea stilului de viață sănătos (grile de autoanaliză); - analiză comparativă: eu fizic - eu psihic/ plusuri și minusuri; - o săptămână din viața mea; - mesaje motivaționale despre propria viață (sloganuri, misiuni).

4. CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Despre mine

- Stima de sine. Calități și valori personale.
- Managementul diversității. Managementul schimbării personale.

2. Despre noi

- Comunicarea părinți-copii.
- Echitatea de gen: viață privată și viață publică.

3. Succesul învățării

- Învățarea, performanțele și succesul școlar.
- Stiluri de învățare: rol, importanță, tipuri.

4. Cariera mea

- Pregătirea pentru viață și muncă.
- Marketing personal: aplicații.

5. Calitatea vieții și sănătate

- Managementul și negocierea conflictelor.
- Sănătatea fizică și psihică (mintală).

5. SUGESTII METODOLOGICE

Activitatea de **Consiliere și orientare** funcționează eficient, dacă sunt respectate cele două principii specifice domeniului: fiecare este unic și valoros în sine, pe de o parte, și fiecare este responsabil pentru propria formare și dezvoltare, practic, decide asupra parcursului personal și profesional al propriei vieți, pe de altă parte.

Elevii sunt implicați în mod activ într-un proces de învățare, uneori deloc ușor, chiar anevoios. Aceasta presupune dezvoltarea personală a elevilor, îmbunătățirea capacității de autocunoaștere și autovalorizare, descoperire și valorizare a familiei și comunității, exprimarea liberă, spontană și neagresivă a propriilor gânduri și sentimente/emoții, dezvoltarea capacității de intercunoaștere și apreciere a celuilalt, dezvoltarea capacității de a lua decizii corecte, analizând costurile și consecințele posibile, educarea gândirii pozitive, dezvoltarea abilității de a relaționa în grup, dezvoltarea creativității.

Pentru a proiecta și dezvolta activități de consiliere eficiente, cadrele didactice abilitate au ca misiune elevul, care experimentează competențe într-un cadru favorabil, bazat pe apreciere, implicare și responsabilizare a acestuia și care-i permite asigurarea transferului învățării în viața reală. Ora de consiliere este o „altfel de oră“, una deosebită, mai specială, care are anumite caracteristici:

- atitudinea față de învățare și față de elevi;
- metodele, strategiile de lucru folosite;
- atmosfera creată;
- trăirea experiențelor personale;
- relația dintre cadrul didactic și elevi;
- subiectele propuse.

Procesul de predare - învățare în cadrul **Consilierii și orientării** este caracterizat astfel: direcționat spre elev, orientat spre satisfacerea unei nevoi imediate, participativ, reflexiv, feedback, încredere în succesul elevului, atmosferă de siguranță, mediu confortabil. În acest scop, metodele și tehnicile recomandate pentru orele de Consiliere și orientare sunt metodele activ-participative. Sarcinile de lucru pot fi realizate individual, în perechi (diadă), în echipă, prin activități frontale sau independente, facilitate de cadrul didactic prin:

- jocul de rol, simularea;
- brainstorming, descoperirea;

- metodele art-creative;
- exercițiul, exemplul, demonstrația;
- chestionarul, experimentul;
- conversația, discuția, dezbateră;
- tehnici ale gândirii critice;
- expunerea, expunerea socratică;
- discuția Panel;
- învățarea în grup;
- cercetarea;
- studiul individual;
- comunicarea orală;
- instruirea individualizată.

Activitățile propuse reprezintă cea mai bună cale de asumare de către elevi, încă de la nivelul I al ciclului primar, a rolului de cetățean activ și responsabil, informat și pregătit, gata să recupereze și să finalizeze școala, pentru ca ulterior să se integreze socio- profesional.

În cadrul Programului „A doua șansă“, participarea elevilor la orele de **Consiliere și orientare**, NU se finalizează cu acordarea de note sau calificative.

Evaluarea constă în mod practic într-un **raport de consiliere și orientare** care va cuprinde aspecte concrete specifice progresului personal, înregistrat din mai multe perspective: așa cum este perceput de fiecare elev, de colegii din grupul clasei din care face parte, de observațiile cadrului didactic care a facilitat activitățile pe parcursul anului de studiu, dar nu în ultimul rând de reprezentanți ai familiei și comunității, care au observat schimbări în atitudinile și comportamentele elevilor.

Sunt apreciate abilitățile de integrare școlară și socială, atitudinile față de realitatea înconjurătoare și față de propria persoană, cunoștințele și nivelul informațiilor despre lumea ocupațiilor, obținerea motivației pentru studiu și pentru învățarea pe tot parcursul vieții și a reușitei în carieră și pe piața muncii. În acest context, recomandăm utilizarea următoarelor metode de evaluare:

- reflecții personale evidențiate într-un: eseu, poster, desen, colaj etc.;
- proiect individual și de grup;
- portofoliu;

- activități practice;
- grile de observație (interevaluare);
- fișe individuale de (auto)evaluare.

Demersurile de **evaluare**, cuprind următoarelor aspecte:

- evaluarea inițială/ analiza de nevoi în scopul adaptării procesului didactic nevoilor individuale și de grup (chestionar, focus-grup, interviu individual sau de grup, studiu de caz);
- evaluarea continuă, cu scopul monitorizării progresului învățării și acordarea de feedback față de comportamentele și nivelul achizițiilor, gradul de implicare și satisfacție a elevilor (chestionare, autoevaluare, focus-grup);
- evaluarea finală în vederea oferirii unui tablou sintetic din perspectiva cunoștințelor, abilităților și atitudinilor dobândite pe parcursul unui modul tematic, nivel de studiu/ clasă.

Conținuturile prezentate în programa **Consiliere și orientare** au o puternică deschidere spre comunitate, aplicabilitate practică și socială, ceea ce implică abordarea evaluării ca răspuns la funcționalitatea tematicii și caracteristicilor grupului țintă cu care se lucrează.

STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ

Nr. crt.	Obiectiv cadru	Standard			
		Nivel I	Nivelul al II-lea	Nivelul al III-lea	Nivelul al IV-lea
1.	Dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine prin autocunoaștere	S1. Exemplificarea caracteristicilor personale în contexte diferite prin exerciții de autocunoaștere.	S1. Observarea de asemănări și deosebiri între persoane diferite.	S1. Identificarea caracteristicilor individuale: interese și abilități personale în jocuri de autocunoaștere.	S1. Proiectarea unor schimbări în planul vieții personale și profesionale.
		S2. Prezentarea asemănărilor și deosebirilor dintre persoane, prin raportarea la sine și la ceilalți.	S2. Enumerarea drepturilor și responsabilităților la școală (în clasă), acasă/ în familie, în comunitate.	S2. Definirea imaginii de sine/ încrederii în sine prin raportare la experiențele personale în discuțiile de grup propuse.	S2. Realizarea portretelor persoanelor cu stimă de sine pozitivă și cu stimă de sine negativă.
2.	Formarea abilităților și atitudinilor de interrelaționare în contexte variate	S1. Exprimarea emoțiilor de bază apărute în situații variate.	S1. Participarea la scenarii situaționale de exprimare a autocontrolului.	S1. Extragerea regulilor comunicării eficiente din situațiile de învățare prezentate.	S1. Exersarea unor tehnici de comunicare care vizează limbajul responsabilității.

		S2. Exersarea comportamentelor de cooperare în grup prin jocuri de echipă.	S2. Exemplificarea rolurilor existente într-un grup în cadrul fișelor de lucru.	S2. Investigarea familiei și comunității pe baza unor criterii anterior stabilite. Exemplificarea rolurilor existente într-un grup în cadrul fișelor de lucru.	S2. Identificarea tipurilor relațiilor de comunicare dintre copii și părinți în familie.
3.	Utilizarea informațiilor în procesul de învățare	S1. Evidențierea caracteristicilor simple ale noțiunii de învățare.	S1. Analiza condițiilor învățării eficiente pe baza unor texte și imagini, a valorizării surselor de informare, a Internetului.	S1. Utilizarea tehnicilor de motivare pentru învățare.	S1. Descoperirea stilului personal de învățare.
		S2. Argumentarea importanței programului educațional „A doua șansă”, prin enumerarea beneficiilor la nivel personal.	S2. Exersarea tehnicilor simple de învățare, prin aplicarea acestora la disciplinele din programul de studiu (Limba română, Matematică etc.).	S2. Exersarea tehnicilor de învățare, prin utilizarea TIC.	S2. Proiectarea unui plan de învățare pe termen scurt, mediu și lung.

4.	Dobândirea abilităților de orientare și planificare a carierei	S1. Identificarea activităților preferate, a hobby-urilor, pasiunilor.	S1. Inventarierea beneficiilor muncii din perspectiva relației traseu educațional – carieră.	S1. Identificarea diferitelor tipuri de meserii.	S1. Exersarea abilităților de promovare personală (marketing personal).
		S2. Prezentarea motivației personale cu privire la alegerea și practicarea unei meserii.	S2. Elaborarea unui plan de carieră simplu care să respecte etapele: -obiective; -priorități; -rezultate; -resurse; -evaluare.	S2. Explorarea meseriilor pe baza criteriilor din fișa postului.	S2. Alcătuirea portofoliului carierei pentru nivelurile I-IV.
5.	Exersarea unor atitudini și comportamente responsabile privind starea de sănătate și sporirea calității vieții	S1. Exemplificarea surselor de securitate și stabilitate care oferă siguranță și confort la nivel personal și social.	S1. Aplicarea mecanismului de luare a deciziilor în situații de criză la situații concrete sau imaginare.	S1. Analiza situațiilor personale de stres.	S1. Aplicarea abilităților de management al conflictelor în diverse situații.

		S2. Identificarea comportamentelor cu risc care afectează igiena și sănătatea personală, a familiei și comunității.	S2. Conceperea unui proiect de promovare a comportamentelor sănătoase în propria familie sau în comunități dezavantajate.	S2. Elaborarea unui plan individual/ de grup pentru management al timpului (învățare și carieră).	S2. Autoevaluarea practicării unui stil de viață sănătos conform grilelor de analize.
--	--	--	--	--	--

7. BIBLIOGRAFIE ȘI RESURSE

1. www.edu.ro Programa școlară pentru aria curriculară Consiliere și Orientare, aprobată prin Ordinul Ministrului Nr. 5286/ 09.10.2006 (Cls. I- IV/ Cls. V- VIII).
2. Băban A. (coord.), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Cluj-Napoca, Psinet, 2001.
3. Jigău, M. (coord.), *Consiliere și Orientare. Ghid metodologic*. București, CNC, 2001.
4. www.accac.org.uk/pse_framework/PSE.html Personal and Social Education. Qualifications. Curriculum and Assessment Authority for Wales, 2000.
5. www.edu.gov.on.ca/eng/document/curricul/ecu85107.pdf Personal Life Management: Curriculum Guideline. Ontario Ministry of Education, 1985.
6. www.cedefop.europa.eu Career development at work, A review of career guidance to support people in employment, Cedefop Panorama series; 151 Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008, European Centre for the Development of Vocational Training, 2008.
7. Legea educației naționale, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 18/10.I.2011.
8. *** „Memorandum privind învățarea permanentă“, elaborat de Comisia Europeană, Barcelona, 2000.
9. <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st09/st09286.en04.pdf> (2004).
10. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st15/st15030.en08.pdf> (2008).
11. www.acces-la-educatie.edu.ro Raportul de monitorizare și evaluare a programului „A doua șansă“ în România (octombrie, 2007).
12. Ulrich, C., *Studiu de impact, Programele Phare „Acces la educație pentru grupuri dezavatajate”*, București, 2009.

AUTOR

Prof. **Marcela Claudia Marcinschi Călineci**, C.M.B.R.A.E.

COORDONATORI

Prof. **Cristiana Boca**

Coordonator componenta „A doua șansă” - învățământ primar, Asociația CEDP Step by Step,
București

Prof. **Gabriela Droc**

Coordonator componenta „A doua șansă” - învățământ primar, Ministerul Educației, Cercetării,
Tineretului și Sportului

REFERENȚI

dr. **Speranța Țibu**, cercetător științific Institutul de Științe ale Educației